

MIKS ENNETUSTEgevuste Tõendatuse TASET HINNATAKSE?

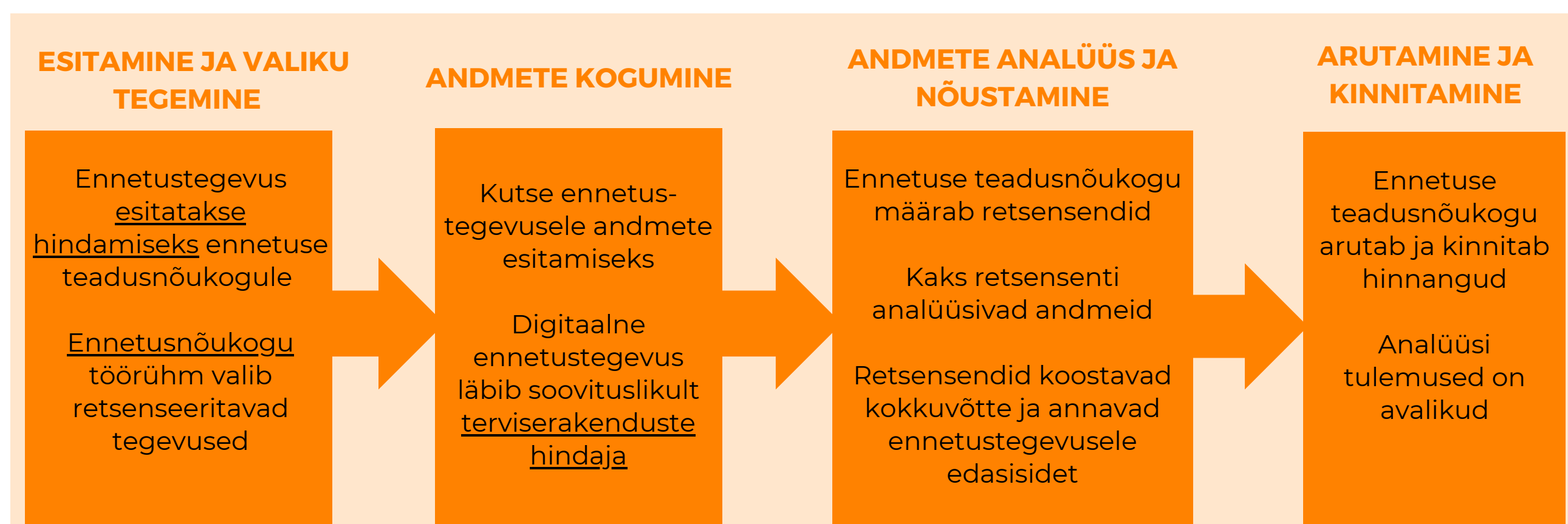
Ennetustegevuste tõendatuse taseme hindamisraamistik aitab liigitada ennetustegevusi tõenduspõhisuse arengujoonel ning sobib kasutamiseks rahvatervishoiu, sotsiaal-, psühholoogia-, õigus-, siseturvalisuse ja haridusvaldkonna ennetustegevuste analüüsimiseks. Ennetustegevuste tõendatuse taseme hindamine on üks abivahenditest investeringuid, uuringuid ja elluviimist puudutavate otsuste tegemisel. Samuti aitab see mõista, millistele sihtrühmadele millise tõendatuse tasemega ennetustegevused on olemas ning milliseid uurimis- ja arendustegevusi need Eestis vajavad.

Ennetustegevuste tõendatuse taseme hindamise eesmärgiks on toetada:

- ennetustegevuste arengut tõenduspõhisemaks kasvamisel,
- ennetustegevuste eetilistust,
- kvaliteetsete uuringute elluviimist ennetustegevuste tulemuste ja protsessi mõõtmiseks.

Raamistiku on loonud ennetuse teadusnõukogu.

KUIDAS ENNETUSTEgevuse HINDAMISPROTSESS VÄLJA NÄEB?

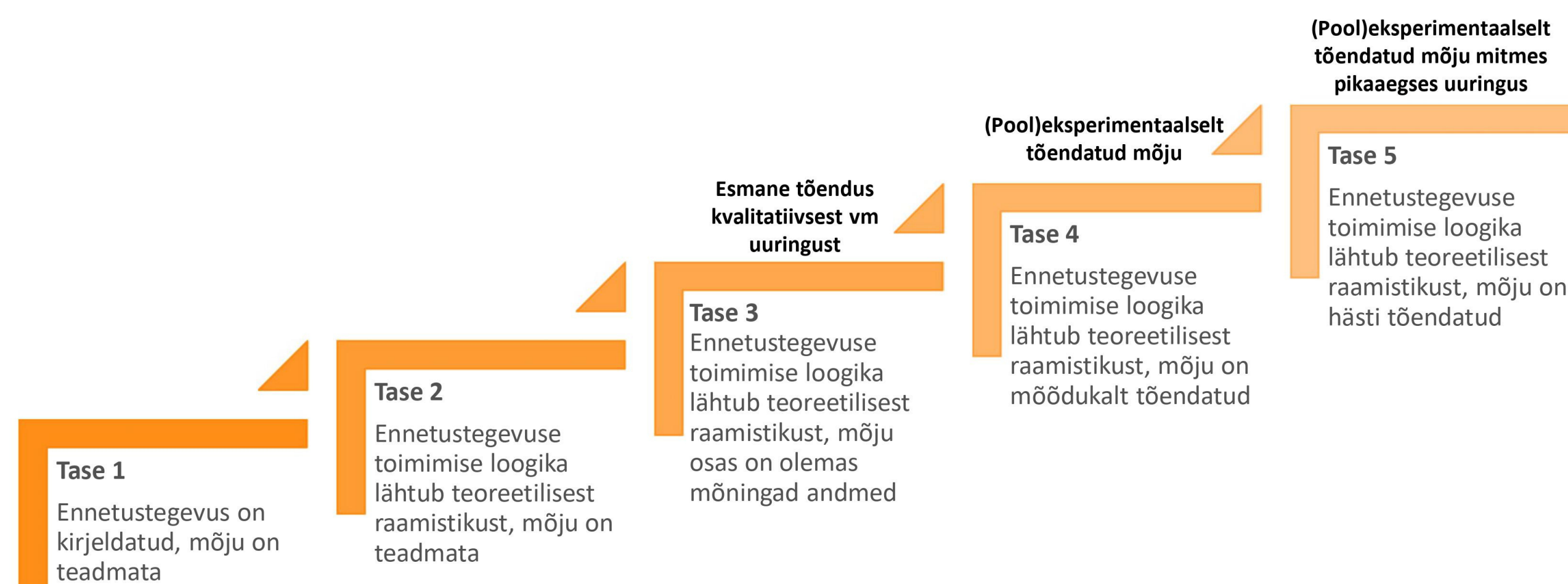
KES ENNETUSTEgevust RETSENSEERIVAD?

Igale tegevusele määratakse kaks erineva pädevusega retsensenti, kellel:

- puudub huvide konflikt hinnatava ennetustegevusega,
- on hindamiseks nõutav pädevus, sh peab üks retsensent olema ekspert ennetustegevuse eesmärgiga seotud valdkonnas ja teine omama kogemust võrdleva analüüsi tegemisel.

Retsensendid esitavad protsessi lõpus ennetuse teadusnõukogule hinnangu eelnõu, millele tuginedes langetatakse otsus ennetustegevuse tõendatuse taseme määramiseks.

MILLISTELE TASEMETELE ENNETUSTEgevused PAIGUTATAKSE?

KUIDAS TASEMED KUJUNEVAD?

Tasemete kujunemist mõjutavad protsessi ja mõju hindamise tulemused. Neid hindavad retsensendid etteantud vormis, lähtudes kokkulepitud põhimõtetest.

Mõju tõendatuse analüüs põhineb GRADE (The Grading of Recommendations Assessment, Development and Evaluation) meetodil, mis võimaldab struktureeritult ja objektiivselt hinnata iga tulemuse tõendusmaterjali kvaliteeti. Tõendusmaterjali kvaliteeti liigitatakse kolmepallisüsteemis: 1 (madal), 2 (möödukas) ja 3 (kõrge), tõendusmaterjali puudumisel kvaliteeti ei hinnata. Hindamiseks otsitakse infot teadusandmebaasidest jm teadusallikatest ennetustegevuse mõjuga seotud näitajate kohta, keskendudes kõrgema kvaliteediga ja esmaseid tulemusnäitajaid hindavatele uuringutele.

Protsessi hindamisel analüüsitakse ennetustegevuse sisu, ülesehituse ja elluviimisviiside asjakohasust, ennetustegevuse loogikat ning teoreetilisele raamistikule tuginemist, vastuvõetavust ja teostatavust, täpse ja kvaliteetse elluviimise tagamise ja mõõtmise süsteemsust ning eetiliste aspektide arvessevõtmist.

Tase	Eesmärgi, sihtrühma, ülesehituse ja sisu kirjeldus on olemas	Toimimise loogika lähtub teoreetilisest raamistikust	Uuringud	Tõendatuse kvaliteet	Tulemuste püsivus / jätkuvus
Tase 1	Jah	Ei	Ei	Ei kohaldu	Ei kohaldu
Tase 2	Jah	Jah	Ei	Ei kohaldu	Ei kohaldu
Tase 3	Jah	Jah	Vähemalt üks kohalik või rahvusvaheline uuring näitab tegevuse positiivseid tulemusi sihtrühmas	1	Järelhindamist pole tehtud
Tase 4	Jah	Jah	Vähemalt üks kohalik või rahvusvaheline (pool)eksperimentaalne uuring näitab tegevuse positiivset mõju peamistele tulemusnäitajatele sihtrühmas	1-2	Järelhindamine on tehtud kuni kuus kuud peale ennetustegevuse elluviimist
Tase 5	Jah	Jah	Vähemalt üks kohalik ja rahvusvaheline (pool)eksperimentaalne uuring näitab tegevuse positiivset mõju peamistele tulemusnäitajatele sihtrühmas	2-3	Järelhindamine on tehtud peale kuue kuu möödumist tegevuse lõpust

Tasemete kujunemist mõjutavad lisaks tabelis väljatoodule erinevad aspektid, nt:

- uuringute korraldamise, tüübi, mõõtevahendite ja analüüsiga seotud piirangud (nt valiku-, mõõtmis- ja tulemuste esitamise nihe, uuringust väljalangemine, väikese valimiga uuring, puudulikult esitatud andmed),
- erinevates uuringutes saadud tulemuste omavaheline kooskõla, soovitud ja soovimatute mõjude tasakaal,
- ebakindlus sihtrühma ja elluviijate väärtuste ja eelistuste ning kavakohase elluviimise tagamise suhtes,
- ebakindlus eetiliste põhimõtete järgimise suhtes (nt osalejate autonoomsuse ja privaatsuse austamine, diskrimineerimise ja sildistamise ärahoidmine, kahju tekkimise vältimine, andmekaitsenõuete järgimine).

Eestis läbiviidud ja sihtrühmas positiivset mõju näitav usaldusväärne uuring suurendab kindlustunnet ennetustegevuse tulemuste paikapidavuse suhtes.

ENNETUSTEGEVUS TÕENDUSPÕHISUSE ARENGUJONEL

Ükski ennetustegevus ei saa alustades olla kõrgeimal tõendatuse tasemel ja võtab aega, enne kui on võimalik koguda andmeid toime tõendamiseks. Ei saa järeldada, et alumiste tasemete tegevused ei sobi teatud kontekstis või sihtrühmas elluviimiseks.

- Madalama taseme ennetustegevused võivad olla alles hiljuti loodud ideetasandil algatused, mis vajavad aega idee testimiseks ja usaldusväärsete uuringute läbiviimiseks.
- Kõrgema taseme ennetustegevused on juba tõendanud soovitud mõju saavutamist. Siiski peavad ka nemad tagama tegevuste kavakohase elluviimise, vastuvõetavuse ja järjepideva mõju saavutamise.

TÕENDATUSE TASE AITAB LÄBI MÕELDA, KUIDAS TEGEVUST EDASI ARENDADA JA UURIDA NING MIDA TEGEVUST ELLU VIIES SILMAS PIDADA.